

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 4.10.2023
COM(2023) 566 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o predlogu evropske deklaracije o kolesarjenju

1. Uvod in utemeljitev

Evropska komisija je dobro počutje ljudi in konkurenčnost evropske industrije postavila v središče zelenega prehoda kot ključni prednostni nalogi. Kolesarjenje je kot ena najbolj trajnostnih in zdravih oblik prevoza ter kot hitro razvijajoča se industrija v dobrem položaju, da podpre ta pomemben proces.

Povečanje deleža kolesarjenja pomaga zmanjšati emisije toplogrednih plinov, onesnaževanje zraka in obremenitev s hrupom ter zastoje. Poleg tega kolesarjenje lahko izboljša telesno in duševno dobro počutje ter socialno vključenost. Je ključni dejavnik, ki omogoča trajnostni turizem, s kakovostnimi zelenimi delovnimi mesti pa prinaša tudi oprijemljive koristi lokalnemu gospodarstvu, zlasti malim in srednjim podjetjem.

Komisija zato predlaga vzpostavitev sklopa načel, ki bi pripomogla k sprostitvi celotnega potenciala kolesarjenja v EU.

Ta načela bi bila del **Evropske deklaracije o kolesarjenju** (v nadaljnjem besedilu: deklaracija), ki naj bi služila kot strateški kompas za ustrezne politike EU in nacionalne politike v prihodnosti.

Deklaracijo iz Priloge k temu sporočilu predloži Komisija, podpišejo pa jo Evropski parlament, Svet in Komisija kot skupno deklaracijo.

Prispevala naj bi k doseganju ciljev evropskega zelenega dogovora, strategije za trajnostno in pametno mobilnost ter akcijskega načrta za ničelno onesnaževanje zraka, vode in tal. Poleg tega je v skladu z načelom 20 evropskega stebra socialnih pravic, da ima vsakdo pravico do dostopa do kakovostnih osnovnih storitev, vključno s prevozom.

Sedanji predlog je odziv na pozive Evropskega parlamenta, zlasti njegovo resolucijo o razvoju strategije EU za kolesarjenje¹, in večine držav članic². Deklaracija je v skladu z novim okvirom EU za mobilnost v mestih³.

2. Sedanja prizadevanja

Kot je navedeno v novem okviru EU za mobilnost v mestih, mora EU za prispevanje k vse bolj ambicioznim podnebnim, okoljskim, digitalnim, zdravstvenim in družbenim ciljem sprejeti odločnejše ukrepe na področju mobilnosti v mestih, da bi s sedanjega pristopa, ki temelji na prometnih tokovih, prešla na pristop, ki temelji na bolj trajnostni mobilnosti ljudi in blaga⁴.

¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0058_SL.html

² <https://www.benelux.int/fr/publication/european-cycling-declaration/>

³ COM(2021) 811.

⁴ To pomeni močnejše temelje kolektivnega/javnega prevoza, boljše možnosti za aktivno mobilnost (npr. hoja, kolesarjenje), učinkovito brezemisijsko mestno logistiko in dostavo na zadnjem delu poti ter izboljšanje dostopnosti. Medtem ko bi taka multimodalnost morala biti naše vodilno načelo za mobilnost v mestih, pa bo brezemisijška, povezana, avtomatizirana in skupna mobilnost ključni element prehoda na podnebno nevtralno prihodnost mest, v kateri se bodo lahko tudi predmestja in podeželje trajnostno povezali z mesti. Za povečanje učinkovitosti v celotnem sistemu je potrebno boljše upravljanje prometa in mobilnosti z uporabo multimodalnih vozlišč in digitalnih rešitev.

Vendar kljub številnim koristim kolesarjenja še vedno kolesari premalo ljudi v EU⁵, pri čemer so velike razlike v ravni kolesarjenja med državami članicami, regijami in mest. Razlog za to so zlasti neustrezna infrastruktura in s tem povezani varnostni pomisleki, razlike v kulturnem odnosu do kolesarjenja in premajhna ozaveščenost.

EU na splošno in zlasti Komisija sta že sprejeli več ukrepov za reševanje teh vprašanj in spodbujanje kolesarjenja, kot so:

- revizija prometnih politik EU: strategija za trajnostno in pametno mobilnost⁶ ter okvir EU za mobilnost v mestih⁷ pozivata k povečanju uporabe kolesarjenja in drugih trajnostnih oblik prevoza;
- spodbujanje uporabe kolesarjenja v konceptu EU za načrtovanje trajnostne mobilnosti v mestih, ki je del Priporočila Komisije (EU) 2023/550⁸ o nacionalnih programih podpore pri načrtovanju trajnostne mobilnosti v mestih;
- določitev zahtev za boljše vključevanje aktivnih načinov prevoza v multimodalna vozlišča potniškega prometa v urbanih vozliščih ter ohranitev neprekinjenosti in dostopnosti kolesarskih stez, da bi spodbudili aktivne načine prevoza, vključene v predlog revidirane uredbe o vseevropskem prometnem omrežju (TEN-T)⁹;
- določitev zahtev za zbiranje podatkov o mobilnosti v mestih v urbanih vozliščih, vključenih v predlog revidirane uredbe o TEN-T, in njihova predložitev Komisiji;
- določitev zahtev za najmanjše število parkirnih mest za kolesa v predlogu revidirane direktive o energijski učinkovitosti stavb¹⁰;
- spodbujanje uporabe koles z uvedbo novega sistema trgovanja z emisijami (ETS2)¹¹, ki bo določil ceno ogljika za goriva, ki se uporabljajo v stavbah, cestnem prometu in drugih sektorjih, ter dal državam članicam na voljo znatne prihodke z dražb za podporo zelenemu prehodu, vključno s prometnim sektorjem;
- vzpostavitev Socialnega sklada za podnebje¹² z namenskimi financiranjem, namenjenim ranljivim skupinam, ki jih je ETS2 še posebej prizadel, da bi pospešili razogljičenje stavb in spodbudili uporabo brezemisijske in nizkoemisijske mobilnosti in prevoza, vključno s podporo za nakup in uporabo koles;

⁵ Glede na raziskavo Eurobarometer iz leta 2019 približno 9 % državljanov EU kot glavno prevozno sredstvo uporablja (e-)kolesa ali skuterje. Vir: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2226>.

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0789>

⁷ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ad816b47-8451-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-sl/format-PDF/source-250877856>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32023H0550>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0812>

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex%3A52021PC0802>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32023L0959&qid=1688743056255>

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32023R0955&qid=1688742687499>

Socialni sklad za podnebje, ki se financira iz prihodkov sedanjega sistema trgovanja z emisijami in predvsem iz novega sistema trgovanja z emisijami za stavbe, cestni promet in malo industrijo (ETS2), naj bi od leta 2026 do leta 2032 mobiliziral 86,7 milijarde EUR v podporo ranljivim gospodinjstvom, ranljivim uporabnikom prevoza in ranljivim mikropodjetjem za pravičen prehod.

- predlog prenovitve direktive o obdavčitvi energije¹³ v pomoč reševanju podnebnih in okoljskih izzivov prometa;
- zagotavljanje financiranja projektov, povezanih s kolesarjenjem, prek različnih programov, kot so Evropski sklad za regionalni razvoj, Kohezijski sklad, Instrument za povezovanje Evrope, mehanizem za okrevanje in odpornost¹⁴, InvestEU¹⁵ in program Obzorje Evropa;
- podpiranje raziskav in inovacij¹⁶ na področju tehnologij in storitev, povezanih s kolesarjenjem, kot so e-kolesa, prilagojena ali namenska kolesa in oprema za osebe z invalidnostjo, sheme souporabe koles in pametne kolesarske aplikacije;
- spodbujanje kolesarjenja kot športne in rekreacijske dejavnosti ter oblike prevoza, ki prispeva k zdravemu in dejavnemu življenjskemu slogu v okviru kampanje #BeActive¹⁷, ki se zaključí z evropskim tednom športa¹⁸, pa tudi s kampanjami ozaveščanja, kot sta evropski teden mobilnosti¹⁹ in Evropska listina o varnosti v cestnem prometu²⁰;
- podpiranje vzajemnega učenja med državami članicami o izboljšanju varnosti ranljivih udeležencev v cestnem prometu, zlasti kolesarjev, prek izmenjave na področju varnosti v cestnem prometu EU²¹;
- določitev zahtev za namenske prostore za prevoz koles na novih in nadgrajenih vlakih²².

¹³ Predlog direktive Sveta o prestrukturiranju okvira Unije za obdavčitev energentov in električne energije (prenovitev) (COM(2021) 563 final).

¹⁴ Komisija na podlagi ocenjenih in odobrenih načrtov za okrevanje in odpornost trenutno ocenjuje, da je bila v načrtih za okrevanje in odpornost ukrepom, povezanim s kolesarsko infrastrukturo, dodeljena skupno 1,7 milijarde EUR. Ukrepe so predlagale in jih tudi izvajajo Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Grčija, Italija, Latvija, Romunija in Slovaška.

¹⁵ Nekaj primerov operacij InvestEU, ki podpirajo trajnostno mobilnost, med drugim:

- Okvir InvestEU za trajnostni prehod (Evropska banka za obnovo in razvoj) za naložbe v podprojekte o trajnostni mobilnosti in mobilnosti v mestih.
- Okvirna operacija #14 za jamstvo za trajnostnost (Evropski investicijski sklad) za naložbe v nizkoemisijno in brezemisijno mobilnost. To je prvi vseevropski jamstveni produkt v podporo zelenemu prehodu malih podjetij in posameznikov.
- Program financiranja zelenih razvijalcev (Evropska investicijska banka) za zagotavljanje okvirnih posojil za projekte, ki podpirajo cilje Pariškega sporazuma (vključno z zeleno mobilnostjo).
- Okvirna operacija #8 Skupni produkt lastniškega kapitala v okviru raziskav, inovacij in digitalizacije (RIDW) za mala in srednja podjetja (SMEW) – Podproizvod podnebnih in okoljskih rešitev (Evropski investicijski sklad) za podporo raziskavam, razvoju, predstavitvi, širitvi in komercializaciji tehnologij ali rešitev, ki prispevajo k evropskemu zelenemu dogovoru, vključno z mobilnostjo in prometom, ter urbanim grajenim okoljem.
- Sklad Shift4Good Fund I (Evropski investicijski sklad), ki se osredotoča na pametno in trajnostno mobilnost, promet in krožno gospodarstvo ter je namenjen predvsem poslovanju med podjetji. Vendar je sklad bolj osredotočen na obravnavanje velikih prevoznih sredstev, od avtomobilov do zračnega prevoza in pomorskega sektorja.

¹⁶ Številni pomembni projekti so na voljo v podatkovni zbirki projektov EU za raziskave in inovacije na področju prometa TRIMIS (<https://trimis.ec.europa.eu/>).

¹⁷ <https://sport.ec.europa.eu/news/facts-and-figures-about-the-beactive-2022-campaign>

¹⁸ <https://sport.ec.europa.eu/initiatives/european-week-of-sport>

¹⁹ <https://mobilityweek.eu>

²⁰ <https://road-safety-charter.ec.europa.eu/>

²¹ <https://etsc.eu/projects/eu-road-safety-exchange/>

²² Uredba (EU) 2021/782 o pravicah in obveznostih potnikov v železniškem prometu (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0782&from=CS>); zgornje določbe se uporabljajo od 7. junija 2025.

3. Evropska deklaracija o kolesarjenju

Da bi izkoristili potencial kolesarjenja in učinkovito prispevali k doseganju ciljev EU na področju mobilnosti ter podnebnih, okoljskih, zdravstvenih, industrijskih in socialnih ciljev, bi se morala uporaba kolesarjenja v EU znatno povečati. Zato morajo organi na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter ravni EU še bolj okrepiti prizadevanja za spodbujanje kolesarjenja, da bo postalo privlačnejša in varnejša možnost za ljudi vseh starosti, različnih stopenj telesne pripravljenosti in ljudi z različnimi fizičnimi stanji.

Glede na navedeno Komisija predlaga vzpostavitev sklopa načel in z njimi povezanih zavez. To bo v obliki osnutka deklaracije Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije. Osnutek deklaracije, kot je naveden v Prilogi, je predlog, o katerem se bo razpravljalo z Evropskim parlamentom in Svetom, nato pa naj bi ga podpisale vse tri institucije.

Predlagana deklaracija temelji na prejšnjih pobudah držav članic in Evropskega parlamenta ter temelji na zbranih prispevkih deležnikov²³.

Njena **ključna načela** se osredotočajo na:

1. razvoj in krepitev politik v zvezi s kolesarjenjem;
2. spodbujanje vključujoče, cenovno dostopne in zdrave mobilnosti;
3. vzpostavitev več in boljše kolesarske infrastrukture;
4. povečanje naložb in ustvarjanje ugodnih pogojev za kolesarjenje;
5. izboljšanje varnosti in zaščite v cestnem prometu;
6. podpiranje kakovostnih zelenih delovnih mest in razvoj vrhunske evropske kolesarske industrije;
7. podpiranje multimodalnosti in kolesarskega turizma;
8. izboljšanje zbiranja podatkov o kolesarjenju.

4. Nadaljnji koraki

Komisija v tem osnutku deklaracije predlaga referenčni okvir in smernice za povečanje ravni kolesarjenja v EU ter podporo s tem povezanim kakovostnim delovnim mestom in industriji.

Komisija bo spodbujala dejavnosti komuniciranja in sodelovanja z državami članicami in vsemi zadevnimi stranmi, da se povečata ozaveščenost in skupna zavezanost načelom iz te deklaracije.

²³ Povratne informacije, prejete na posebnem sestanku podskupine za aktivno mobilnost strokovne skupine Komisije za mobilnost v mestih dne 3. julija 2023 in med posvetovanjem o novem okviru EU za mobilnost v mestih (https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12916-Sustainable-transport-new-urban-mobility-framework_sl).